

Professor
Knud Pontoppidan,

født d. 10. Juli 1853, død d. 21. Oktober 1916.

Naar den danske Psykiatris Førstemand nu er gaaet bort, har Mindeord om ham Plads ikke blot indenfor hans eget Fags Presse, men ogsaa i dette Tidsskrift, der gerne vil være med i det Brobygningsarbejde mellem Læger og Jurister, hvorved Knud Pontoppidan ved Siden af sit øvrige Arbejde har gjort en betydelig Indsats.

Pontoppidans Arbejdsfelt var Psykiatrien og senere Retsmedicinen, indenfor hvilken Retspsykiatrien atter spiller en væsentlig Rolle. Hans Forbindelse med »juridiske« Æmner gaar helt tilbage til hans Ungdom. Han besvarede den af det retsvidenskabelige Fakultet for 1877—78 udsatte Prisopgave om den ufuldstændige Tilregnelighed og vandt Guldmedaillen. I sin Afhandling, der delvis er optaget i Ugeskrift for Retsvæsen Aargang 1880, drog han skarpt til Felts mod Anvendelse af ufuldstændig Tilregnelighed paa de sygelige Sindstilstandes Omraade, og han optrak tillige Linjen for Retsmedicinen i Forhold til Jurisprudensen som den i retsligt Øjemed anvendte Lægevidenskab, — en Linje, som hele hans senere Forfattervirksomhed overholdt*). Fra Pontoppidans Stillinger som

*) Jfr. ogsaa Pontoppidans kloge Ord i Indledningen til Retsmedicinske Forelæsninger og Studier 1. Bind om Grænsen mellem Retslægens og Dommerens Opgave.

Overlæge ved Københavns Kommunehospitals 6te Afdeling, som Retslæge og som Overlæge ved »Jyske Asyl« (Statens Sindssygehospital ved Aarhus) skriver sig en Række Psykiatriske Forelæsninger og Studier (3 Bind 1892—95) og Retspsykiatriske Erklæringer (1901), og efter at han var overgaaet til Stillingen som Professor i Retsmedicin fremkom hans Retsmedicinske Forelæsninger og Studier (3 Bind, 1907—09).

Fælles for alle Pontoppidans Arbejder — hvis Tal iøvrigt alt medregnet naar ud over Opus 100 — er den klare og rolige, helt igennem mandige Stil, der røber Slægtskabet med Broderen Henrik Pontoppidan, og dertil den kloge og overlegne Beherskelse af Æmnet. Bedre retspsykiatriske Erklæringer er ikke givet af nogen dansk Læge. En Række af hans Forelæsninger er simpelthen monstergyldige: Fremstillingen vel tilrettelagt, udtømmende og baaren af en sjælden fin Forstaaelse ogsaa af den juridiske Del af Æmnet. I denne sidste Henseende viser han ofte en Tilbøjelighed og Haandelav for juridisk Arbejde, som det er ganske usædvanligt at træffe hos en Læge, og som ogsaa gjorde den mundtlige Diskussion med ham til en Fornøjelse og en Belæring. Eksempelvis kan nævnes Fremstillingen vedrørende Barnemord og uforsvarlig Omgang ved Barnefødsel (i 1ste Bind af Retsmedicinske Forelæsninger og Studier, oprindeligt trykt i Bibliotek for Læger), der bæres af en indtrængende juridisk Forstaaelse*). Lidt Ujævnhed i Behandlingen kan der naturligvis være, navnlig indenfor et saa stort og heterogent Felt som Retsmedicinens. Et Æmne som Lægens Tavshedspligt (i 3. Bind af Retsmedicinske Forelæsninger og

*) Ogsaa han kunde dog fejle. I Forelæsningen om Sædelighedsforbrydelser (i Retsmedicinske Forelæsninger og Studier 1. Bind) anfører han Christian V.'s Danske Lov 6—13—18 »og synis blaat Kod [eller revne Klæder]«, som om der sigtedes til Misfarvning, i Stedet for til blottet Kod.

Studier) synes saaledes mærkelig nok ikke at have afvundet ham dybere Interesse; Fremstillingen viser mindre selvstændig Gennearbejden af Æmnet end ellers er Tilfældet hos Pontoppidan, der nogle Aar før i en Anmeldelse i Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen og praktisk Strafferet (1905) havde vist forstaaende Interesse for mit Arbejde herom, ogsaa hvor vore Anskuelser divergerede.

Pontoppidan bevarede Livet igennem trods legemlig Svaghed og Modgang en ejendommelig Friskhed i sine Studier og optog stadig ny Æmner til Behandling. De udførlige Fremstillinger af Livsforsikring, Ulykkesforsikring og Identificering (i 3. Bind af Retsmedicinske Forelæsninger og Studier) er Eksempler herpaa. Baaren af sin Viljeskraft og af en Jærnflid gav han aldrig op, og en lang Række Arbejder, til hvilke ogsaa Eftertiden vil søge, staar som Vidnesbyrd om hans klare og dybttænkende Aand.

Paa endnu et Omraade havde Pontoppidan Betydning for Forstaaelsen mellem Læger og Jurister. Naar han i Kriminalistforeningen tog Ordet i en Diskussion, var man altid sikker paa at høre et Indlæg, der baade skabte Klarhed og Respekt for hans Standpunkt, fordi han forstod Modstanderen, og de Grunde, han selv anførte for sit Standpunkt, netop paa Baggrund heraf kom til at virke saa meget vægtigere.

Det er kun meget faa af vore Kriminalister, der har haft Lejlighed til at høre Pontoppidans Forelæsninger og Demonstrationer. Fra Lægers Side gives der ham det Vidnesbyrd, at hans ejendommelige og enestaaende Begavelse først her fuldt udfoldede sig. Den, der en Gang har fulgt en af hans Forelæsningsrækker — det ligger nu næsten 20 Aar tilbage i Tiden — bevarer derfra Indtryk, han nødig vilde savne.

For de fleste stod vel Pontoppidan som kølig og afmaalt. Til en vis Grad er dette rigtigt. Han vilde denne

Fjærnhed. De hensynsløse Angreb han en Tid var udsat for, kunde tillige gøre ham bitter, — i »6te Afdelings Jammersminde« (1897) har han ved sit Bortgang fra Kommunehospitalet paa fortrinlig Maade gjort Rede for sin Stilling. Den, der saa dybere, mærkede hos den utilnærmelige ved Siden af den sjældne Begavelse et stolt Sind og en Hjærtets Varme, der fik ham til at stille Pontoppidan højt ogsaa som Menneske. Og en sjælden Gang kunde Skallen ligesom briste. Man mødte ham, han slog Følge, stak sin Haand ind under ens Arm, og i den nærmeste halve eller hele Time fulgte en Samtale, hvor hans Aand lyste, til han pludselig med et kort Farvel brød af og var borte.

Hans Minde skal leve iblandt os, og vi Jurister bør søge til hans retspsykiatriske og retsmedicinske Værker som en Fundgrube for klar Forstaaelse af og Redegørelse for nogle af de vanskeligste Forhold, til hvis Løsning vi kaldes.

København, d. 24. Oktober 1916.

Eyvind Olrik.